

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПАРАЛІМПІЙСЬКИХ ІГОР (1980–2008 РОКИ)

Карпюк Р. П.

Луцький інститут розвитку людини Університету “Україна”

6

Анотація. Карпюк Р. П. Історичні аспекти розвитку Паралімпійських ігор (1980–2008 роки). У статті наведено дату, місце проведення, кількість країн-учасниць, кількість спортсменів-учасників, кількість медалей, які отримали спортсмени на Паралімпійських іграх, що відбулися у період з 1980 року по 2008 рік.

Ключові слова: історія, Паралімпійські ігри.

Аннотация. Карпюк Р. П. Исторические аспекты развития Паралимпийских игр (1980–2008 года). В статье приведены дата, место проведения, количество стран-участниц, количество спортсменов-участников, количество медалей, которые получили спортсмены на Паралимпийских играх, которые состоялись в период с 1980 года по 2008 год.

Ключевые слова: история, Паралимпийские игры.

Abstract. Karpyuk R. Historical aspects of Paralympic Games evolution (1980–2008). The date, the site, the quantity of participating countries, the quantity of participating sportsmen, the quantity of medals received by sportsmen on Paralympic Games, which took place since 1980 till 2008, are reflected in the article.

Key words: history, Paralympic Games.

Постановка проблеми. Історичний екскурс до проблеми розвитку Параолімпійських ігор здійснювали такі дослідники як Ю. А. Бріскін, В. І. Мудрік, Є. Приступа, Т. Приступа та Є. Болях, О. Римар [1, 2, 4, 5].

Основними періодами розвитку Паралімпійських ігор, як зазначає Ю. А. Бріскін, є Сток-Мандевільський період – 1952–1959 рр. (I–VIII Сток-Мандевільські ігри); Перший Паралімпійський період – 1960–1972 рр. (I–IV Паралімпійські ігри); Другий Паралімпійський період – 1976–1988 рр. (V–VIII Паралімпійські ігри); Третій Паралімпійський період – з 1992 р. (з IX Паралімпійських ігор) [1].

Мета статті: з’ясувати деякі аспекти історичного розвитку Параолімпійських ігор у період з 1980–2008 років.

Результати дослідження. У 1980 р., під час ігор XXII Олімпіади у Москві, міжнародні змагання інвалідів проходили у Нідерландах і називалися “Олімпіада для інвалідів. Арнем”. Ю. А. Бріскін зазначає, що це був єдиний випадок, коли у назві ігор однозначно використано слово “Олімпіада”, що не знайшло схвалення МОК [1]. У 1983–84 рр. поступово було обґрунтовано та офіційно запроваджено назву “Паралімпійські ігри” (Paralympic Games). Проте, нині рахунок Паралімпійських ігор починають з 1960 р.,

тобто з ІХ Сток-Мандевільських ігор, що відбулися у Римі.

У 1982 році з'явився орган, що сприяв розширенню Паралімпійських ігор – Міжнародний Координаційний Комітет Всесвітньої Організації спорту інвалідів. Через 10 років, у 1992 році, його правонаступником став Міжнародний Паралімпійський Комітет (МПК).

Паралімпійські ігри 1984 р. проходили в Америці і Європі: 1780 спортсменів з 41 країни брали участь у змаганнях у Нью-Йорку й 2300 представників з 45 країн – у Сток-Мандевіле. На Іграх було розіграно 900 медалей. Фінансування здійснювалося з державних і приватних джерел. Істотна частина дотацій представлена через інформаційне агентство урядом США. Основними представниками засобів масової інформації були компанії Бі-Бі-Сі, голландське, німецьке й шведське телебачення. За проведенням змагань з 13 видів спорту в Нью-Йорку спостерігали більше 80 тис. глядачів. Представники кожної групи інвалідності показали на Іграх значні результати. У підсумку команда США завоювала 276 медалей, зайняла в неофіційному загальнокомандному заліку перше місце, а спортсмени Великобританії з 240 медалями – друге місце. У Стік-Мандевілі змагання проводилися з 10 видів спорту. Було встановлено велику кількість світових і Паралімпійських рекордів, особливо в легкій атлетіці. Паралімпійські ігри в Стік-Мандевіле, незважаючи на короткий термін (4 місяці) їхньої підготовки, мали значний успіх. Організатори змагань погодилися з необхідністю участі в Паралімпійських іграх спортсменів усіх чотирьох груп інвалідності.

У 1985 році організатори змагань, як зазначає В. І. Мудрик, змушені були з назви ігор вилучити літеру "о" і вжити штучний термін – "Паралімпійський" [2]. МОК утримався від терміну "Олімпійські ігри для інвалідів" і поміняв його на термін – "Паралімпійські ігри" ("Paralympic Games"). У 1989 році цей термін увійшов до назви Міжнародного Паралімпійського Комітету ("International Paralympic Committee").

На VIII Паралімпійські ігри (Сеул, Південна Корея, 1988 р.) прибула рекордна кількість спортсменів – 3053 представника з 61 країни. Спортсменів, тренерів і технічний персонал розмістили в спеціально обладнаному селі, що включала 10 житлових будинків з 1316 квартирами. Президент Міжнародного координаційного комітету Джеймс Броман запропонував на Іграх новий паралімпійський прапор. Програма включала 16 видів спорту. Як демонстраційний вид спорту представлений теніс на колясках. У Сеулі окремі спортсмени виграли по кілька медалей у різних видах спорту. Перше місце в неофіційному загальнокомандному заліку зайняла команда США (268 медалей), друге – Німеччина (189 медалей), третє – Великобританія (179 медалей).

Церемонія відкриття ІХ Паралімпійських ігор (Барселона, Іспанія, 1992 р.) проходила 3 вересня на олімпійському стадіоні. На ній були присутні 65 тис. глядачів; 90 делегацій брали участь в урочистому параді. В олімпійському селі розмістилося близько 3 тис. спортсменів і тисячі тренерів, офіційних осіб і менеджерів. Для спортсменів були організовані всі необхідні види медичного обслуговування. Протягом 12 днів спортсмени змагалися в 15 видах спорту. Під час Ігор близько 1,5 млн глядачів відвідали різ-

ні змагання. В Іграх брали участь 3020 спортсменів, приблизно 50 % від загальної кількості спортсменів змагалися в плавани й легкій атлетіці. Було встановлено 279 світових рекордів і розіграно 431 золота медаль. Після Паралімпійських ігор у Барселоні для спортсменів з недоліками розумового розвитку були проведені змагання в Мадриді.

На Х Ігри (Атланта, США, 1996 р.) прибуло 3195 спортсменів (2415 чоловіків і 780 жінок) і 1717 представників делегацій з 103 країн. З 16 по 25 серпня змагання проводилися з 20 видів спорту, з яких 3 – у якості демонстраційних. Уперше 56 спортсменів з порушенням розумових здатностей брали участь у змаганнях з легкої атлетики й плавання. Ігри пройшли на високому організаційному рівні. Змагання відвідали близько 400 000 глядачів. На відкритті й закритті Ігор були присутні приблизно по 60 тис. глядачів. Змагання висвітлювали в засобах масової інформації 2088 акредитованих журналістів, з них: 721 – у газетах і журналах, 806 – на радіо й телебаченні, 114 – у фотоматеріалах. На третьому Паралімпійському конгресі, який проводився за чотири дні до початку Ігор, розглядалися політичні й економічні проблеми. Обговорювалися питання, пов'язані із цивільними правами спортсменів-інвалідів у суспільстві, і інші проблеми інвалідного спортивного руху. В Атланті була представлена широка культурна програма, що наочно показала тісний зв'язок між паралімпійським спортом і мистецтвом: демонструвалися роботи інвалідів.

У 2000 році в австралійському Сіднеї, як зазначає О. Римар, брала участь найбільша кількість паралімпійців за всю історію проведення цих змагань – 4000 спортсменів із 125 країн, що на 21 % більше, ніж в Атланті [5, с. 89]. Новими параолімпійськими видами спорту стали регбі на візках і вітрильний спорт. Усього програма становила 18 видів спорту, 14 із них входять до олімпійської програми. Світовою спільнотою, як вказує В. Сушкевич (2001), належним чином було відзначено досягнення паралімпійців України, які, незважаючи на соціально-економічні труднощі, завоювали 37 медалей – на 23 більше, ніж в Атланті [7, с. 39].

Сучасний етап розвитку Паралімпійських ігор, як вважають Є. Приступа, Т. Приступа, Є. Болях, характеризується істотною стабілізацією програми Паралімпійських ігор і впровадженням функціональної класифікації, що дозволяє брати участь у тих же видах змагань представникам різних медичних груп [4].

У табл. 1 представлено статистичну інформацію про кількість країн-учасниць, кількість спортсменів-учасників та місця проведення Параолімпійських ігор. О. Римар зазначає, що з кожним роком кількісні показники проведення Паралімпіад збільшуються, тобто є усі підстави стверджувати, що Параолімпійські ігри набувають неабиякої міжнародної популярності та зацікавленості з боку світової громадськості [5, с. 88].

У Законі України "Про підтримку олімпійського, паралімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні" (2000) зазначається, що "паралімпійський рух в Україні – громадський рух, який базується на добровільному об'єднанні громадян (головним чином інвалідів) та організацій з метою сприяння соціальної

Таблиця 1

Хронологія проведення, кількість спортсменів та країн-учасниць Паралімпійських ігор (за О. Римар, 2001)

Рік	Місто-організатор	Країна -організатор	Кількість спортсменів	Кількість країн-учасниць
1960	Рим	Італія	360	24
1964	Токіо	Японія	390	22
1968	Тель-Авів	Ізраїль	1100	29
1972	Хайдельберг	Німеччина	1400	44
1976	Торонто	Канада	2700	42
1980	Арнхем	Голландія	2500	42
1984	Нью-Йорк Сток-Мандевіль	США Англія	2500	42
1988	Сеул	Корея	3030	61
1992	Барселона	Іспанія	3200	84
1996	Атланта	США	3218	102
2000	Сідней	Австралія	4000	125

реабілітації інвалідів і поліпшення їх фізичного стану, що координується Національним комітетом спорту інвалідів України.

Збірна команда спортсменів-інвалідів України дебютувала на Х літніх Параолімпійських іграх в Атланті. Уже тоді вона звернула на себе особлива увага. Наші спортсмени завоювали високі нагороди в легкій атлетичі й плаванні. Деякі члени збірної команди спортсменів-інвалідів України впритул наблизилися до основних суперників в інших видах спорту, і протягом останнього Паралімпійського циклу, українські спортсмени-інваліди постійно піднімали свій рейтинг на чемпіонатах миру і Європи.

У Паралімпійських іграх 2000 р. брали участь 3843 спортсмена з 127 країн, 2000 офіційних осіб, 1300 представників масової інформації, 1000 технічних працівників, 2500 гостей і Міжнародного й національного комітетів і 10 тис. волонтерів. Найбільш представницькими з числа спортсменів-учасників були команди Австралії (303), США (288), Німеччини (262), Іспанії (224), Великобританії (219), Канади (172), Франції (158), Японії (157), Польщі (114) і Голландії (105). Росію представляли 90 спортсменів. З видів спорту самими представницькими по кількості атлетів, що заявили для участі в змаганнях, виявилися: легка атлетика – 1043 спортсмена, плавання – 570, пауерліфтинг – 278, настільний теніс – 270, баскетбол у кріслах-колясках – 240, велоспорт-шосе – 177, велоспорт-трек – 152, волейбол сидячи – 140, стрілянина кульова – 139, голбол – 116. Російські спортсмени взяли участь в 10 видах спорту: легка атлетика (22 спортсмена), плавання (20), баскетбол для спортсменів з порушенням інтелекту (12), пауерліфтинг (11), футбол (11), дзюдо (6), стрілянина кульова (5), кінний спорт (1), теніс (1), настільний теніс (1) і зайняли загальнокомандне 14-оє місце з 125 країн-учасниць.

XII Паралімпійські гри проходили в Афінах (Греція) з 17 по 28.09.2004 р. 3800 атлетів з 136 країн протягом 11 днів боролися за медалі Паралімпіади. Збірня Росії завоювала на Паралімпійських іграх в Афінах 16 золотих, 8 срібних і 17 бронзових медалей, зайнявши 11-е місце в загальнокомандному заліку. Підсумкову перемогу одержали китайські атлети з обмеженими можливостями, в активі яких у ціло-

му 141 медаль (63 з яких вищого достоїнства). На другому місці збірня Великої Британії, а на третьому – Канади.

У XIII Паралімпійських іграх брали участь у змаганнях на різних спортивних майданчиках більше 4000 спортсменів із 147 країн світу. “Трансцендентність, рівність та інтеграція”, – основні ідеї цієї Паралімпіади, що перекликаються з основним її гаслом – “Один світ, одна мрія!”. Під час XIII Паралімпійських ігор спортсмени з різних країн світу змагалися у 20 видах спорту (у порівнянні з 19 в Афінах–2004), що включали 471 дисципліну; 69 країн здобули медалі різного ґатунку, з них представники 52 країн світу вибороли золоті медалі.

Національна паралімпійська команда України, у складі якої було 126 спортсменів, гідно представила нашу державу на цьому найважливішому міжнародному спортивному форумі чотирьохріччя та здобула справжню триумфальну перемогу.

Як свідчать результати (табл. 2), найбільшу кількість медалей збірна команда України отримала на XIII літніх Паралімпійських іграх у Китаї.

Українські спортсмени, змагаючись в 11 видах спорту (легка атлетика, плавання, фехтування на візках, стрільба із лука, футбол ДЦП, стрільба кульова, веслування академічне, пауерліфтинг, настільний теніс, волейбол сидячи (жінки), дзюдо), завоювали стійку четверту позицію в загальному командному заліку після лідерів Ігор – команд Китаю, Великобританії та США, залишивши позаду, практично, всі держави Європи та світу. Сенсаційним високим результатом української збірної команди стало 74 медалі: 24 золотих, 18 срібних та 32 бронзових [3].

Загальну перемогу української команди склали унікальні досягнення усіх наших спортсменів-чемпіонів та призерів XIII Ігор, причому найяскравіше виступила команда плавців, завоювавши 43 нагороди, з яких 13 золотих, 10 срібних та 20 бронзових. Українські плавці завоювали третю світову сходинку у загальному неофіційному заліку серед країн-учасниць Паралімпіади–2008 [3].

В. М. Сушкевич, президент Національного паралімпійського комітету України, зазначає, що “результат, безумовно, був сенсацією. Але практично з

6

Таблиця 2

Кількість медалей, які вибороли спортсмени-інваліди України в літніх паралімпійських іграх 1996, 2000, 2004 та 2008 років (за Прес-релізом за підсумками XIII літніх Паралімпійських ігор 2008 року м. Пекін, Китай. 6–17 вересня 2008 року)

Паралімпійські ігри	Медалі			Усього
	золоті	срібні	бронзові	
X літні Паралімпійські ігри 1996 року м. Атланта (США)	1	4	2	7
XI літні Паралімпійські ігри 2000 року м. Сідней (Австралія)	3	20	14	37
XII літні Паралімпійські ігри 2004 року м. Афіни (Греція)	24	12	19	55
XIII літні Паралімпійські ігри 2008 року м. Пекін (Китай)	24	18	32	74
Всього:	52	54	67	173

перших днів Паралімпіади всі зрозуміли, що Україна буде мати високий загальнокомандний результат. Ознакою Паралімпіади–2008 був колосальний вал рекордів. Надзвичайні, просто надзвичайні результати показували спортсмени-паралімпійці з усіх країн світу. Тільки українські спортсмени встановили 22 світових паралімпійських рекорди. Вперше в історії українського паралімпійського спорту п'ять спортсменів-інвалідів подолали рубіж майстра спорту України серед здорових спортсменів у плаванні [6]. Він підкреслив, що “після Афін в Національну паралімпійську команду України прийшли 58 нових спортсменів. Тобто ми маємо майже 50 % оновленого складу. Це свідчить про те, що ми продовжуємо працювати, як інституція, разом з Національним комітетом спорту інвалідів України, Міністерством молоді і спорту ми робимо таким чином, щоб була системна робота, пов'язана із забезпеченням спортивних результатів, і ми шукаємо можливостей, щоб не зупинятись і працювати на динаміку розвитку видів спорту” [6].

Висновки. Історію паралімпійського спорту як найвищого досягнення людської цивілізації слід вивчати.

Література

1. Бріскін Ю. А. Феномен XX століття – олімпійський спорт інвалідів / Ю. А. Бріскін // Спортивна наука України. – 2006. – № 2(3). – С. 3–8.

2. Мудрик В. І. Історичні особливості виникнення деяких назв міжнародних організацій спорту інвалідів / В. І. Мудрик // Спортивна наука України. – 2006. – № 2(3). – С. 10–12.

3. Прес-реліз за підсумками XIII літніх Паралімпійських ігор 2008 року м. Пекін, Китай. 6–17 вересня 2008 року // http://paralympic.naiu.org.ua/index.php?option=com_content.

4. Приступа Е. Закономерности развития паралимпийского спорта инвалидов / Е. Приступа, Т. Приступа, Е. Болях // Спортивна наука України. – 2006. – № 2(3). – С. 18–23.

5. Римар О. Загальна характеристика організації та проведення Параолімпійських ігор (1960–2000 роки) / О. Римар // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2001 – № 4. – С. 87–89.

6. Сушкевич В. Прес-конференція за результатами виступу вітчизняних паралімпійців на XIII літніх Паралімпійських іграх // http://paralympic.naiu.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=75&Itemid=30.

7. Сушкевич В. Це був триумф людських спроможностей / В. Сушкевич // Олімпійська арена, 2001. – Спецвипуск. – С. 38–39.